

”

ניסתי את המפקדים על מרפסת אחד הבתים. אמרתי להם: "חברים יקרים, מה שהתרחש פה אחד כישלון אחד גדול. עכשיו לא סיפורים ולא ניתוחים. אני אומר, אתם מנצעים"

האלוף דורון רובין ז"ל, שהלך לפני שבוע לעולמו, השאיר אחריו צוואה: אוטוביוגרפיה נוקבת שלא עושה הנחות לאף אחד, גם לא לעצמו • בספרו, בהוצאת "קונטנטו נאו", מודה הקצין הלא־שגרתי בכישלונו בקרב עין זחלתא, מספר מדוע עצר תרגיל של המג"ד שאול מופז, מתאר כיצד הודח מהצבא על ידי אהוד ברק, ומאשים: "צה"ל אינו מתחקר את עצמו כמו שצריך. מעדיפים לעגל פינות, לטיית, למרוח - ולחלק צל"שים"

הספר הזה אינו קל לעיכול. מטרתו אינה לחלל ולשבת, אלא לייצר, לאתגר, לעורר מחשבה ולשנות. כל מה שנכתב כאן נצרב במבחן המלחמה. אין כאן אמירה תיאורטית אחת שלא נבחנה תחת אש. יש בספר אמינות ישירות, לעיתים בוטות, שמטרתן אחת: לסייע לסקנו עסקנו בפיגוי נפגעים. שלוש שעות התכתשנו לק מהמקרים התגובות לדברים הנכתבים יהיו עיונות, אך בראייה לטווח רחוק אני משוכנע שהיו תרומה שמצווה עליו להגיש לדורות הבאים".

במילים אלה פתח אלוף (מיל') דורון רובין ז"ל את ספרו האיטוביוגרפי "בדרבי", שעתידי לצאת לאור בהוצאת קונטנטו נאו בהובלת המו"ל נתנאל סמריק (www.ContentoNow.co.il). בסוף השבוע שעבר הלך רובין לעולמו בגיל 73 לאחר מחלה קשה. אנו מפרסמים כאן לראשונה קטעים נבחרים מתוך הספר.

מלחמה, לא קוהטייל

קרב עין זחלתא, מלחמת לבנון הראשונה. שלושה ימים קודם לכן נכנסתי לתפקידי כמח"ט 500. במהלך הקרב נודע לי שעל מרפסת באחד מבתי הכפר יש מ"פ הרוג. צריך לחלץ אותו. מג"ד הטנקים ניסה לחלץ את המ"פ ההרוג. מג"ד לא אמור לעסוק בפיגוי נפגעים. עליו לחתור קדימה, לבצע את משימתו. הנפגעים כבר יפוגו. הוא ידע את זה, אבל נמצא בעיצומו של אירוע מצמית. הבנתי אותו. ניגשתי אליו תחת אש ואמרתי לו מהו משימתו.

ידעתי שלפניי כוח קומנדו סורי ורציתי לדעת איפה הוא נמצא. פקדתי על המג"ד, עמי אבן: "נזע הלוך וחי

לא מחלק צל"שים

טרי. הגדרו עבר את הלילה כשהוא מנותק, סופג אכזרות ומרמס, כשקילומטר מאחוריו נמצא גיס שלם – כפי קודם של יגוש בן־גל וסגנו אהוד ברק – שכלל שלוש אוגדות. הכוח הזה היה מודע לקרב שהתנהל, האוין לו בקשר, היה חייב להסיק שהגדוד המכותר נמצא במצור קה, ולא הגיב. רק לקראת הצהריים חולץ הגדוד כאמי צעות ירי ארטילרי מסיבי שסוכך עליו. כשהגדוד הגיע לקו כוחותינו הוא פגש בטנקיסטים וישובים על הכלים שלהם ואוכלים ארוחת בוקר. קילומטר מהגיהינום. סולטאן יעקוב הוא הבת על הקריירה של ברק, אף שלא דבק בו מסיבות שונות. הקרב הזה חייב תחקיר מעמיק והפקת לקחים. זה לא קרה. בסולטאן יעקוב ניתן לאתר את כל הכשלים האפשריים: הכנה שלא תואמת את מה שולחמים עשויים לפגוש במציאות; נוהל קרב לקוי, והפקרת הגדוד להתבוסס בכישלונו בעת הקרב ולאחריו.

שיקולי יוקרה ואנו

צה"ל איננו מתחקר את עצמו כפי שצריך, ולכן איננו מפיץ את הלקחים הנדרשים כדי שבפעם הבאה יהיה טוב יותר. לעומת זה הוא מחלק צל"שים. קרבות מלחמת ששת הימים, מלחמת יום הכיפורים, לבנון הראשונה והשנייה, עופרת יצוקה, צוק איתן – בכלום נחשפו אותן שגיאות, אותן תקלות ואותם כשלים. צה"ל משתכלל, מתחוק ומתעצם בתחומים רבים, אבל חודר ומבצע אותה הטעויות.

צה"ל אינו מאמין היום ולא האמין בעבר בתחקיר נוקב, אכזרי, מופשט ממיתוסים ונקי מחשבונות. הסיבה לכך היא פרוואיט – איש איננו אוהב להיות מושא לביקורת, להודות בטעויותיו ולשלם את מחירו. במובן הזה, צה"ל נוהג כאחד האדם. הוא מעדיף לעבור לסדר היום, לעגל פינות, לטיית, למרוח – ולחלק צל"שים. לוחמים שילמו בחייהם, בעוד שיקולי יוקרה ואנו הם אלה שהתוו את המדיניות.

קיימת הלימה בין תוצאות הקרב לבין כמות הצל"שים שמחולקים בעקבותיו. קרבות מופתיים, מעוטי נפגעים, שמטרותיהם הושגו, כמעט שלא זוכים לאזכור. הם אינם נלמדים בשיעורי המורשת ומתקבלים כמוכנים מאליהם. לעומת זאת, קרבות כושלים, מדיאנתו מציינים נפגעים – עליהם אנחנו מלרפכים ואותם פי רוב מצאתי שם גילויים של אומץ לב והקרבה במצבי קיצון שנדרשו בשל תכנון וביצוע כושל של הקרב.

כמעט ולא מצאתי צל"שים שניתנו כהוקרה על גורמות פיקוד ועל הובלת לוחמים בקרב, על קור רוח, על חברינה, על ביצוע נקי של המשימה, על נחישות ומקצועיות. אלו הם ערכים שאיננו מטפחים. אומץ לב בשדה הקרב זו התנהגות ראויה, זו הנורמה הנדרשת, אך היא איננה מצדיקה צל"ש.

תזמורת גדודית

שאול מופז היה מג"ד 202 אצלי בחטיבה, קצין מוערך שדיברו בו נכבדות. אני הייתי מח"ט בתחילת דרכי. במהלך תרגיל גרורי באש נוכחתי לדעת שמופז נתן פקודות מתכתיות בקשר, אך ביניהן לא בין מה שהתרחש בפועל לא היה קיים שום דמיון. הפקודים שלו עשו מה שהם רוצים.

אלוף פיקוד המרכז, משה לוי, נכח בתרגיל. ניגשתי אליו ואמרתי: "אני עוצר את התרגיל הזה".

"למה?" הוא שאל. אמרתי: "תסתכל, מג"ד נותן פקודות, אך אין שום קשר בין הפקודות שלו לבין הביצוע".

"אתה עלול לפגוע במופז", ענה לוי. "נכון", אמרתי.

עצדתי את התרגיל, כינסתי את כולם. מופז ישב

כשראשו מורכן. פניתי לפקודיו: "אתם מתכוונים לע"שות את מה שהמג"ד אומר לכם או שלא?" עכשיו גם פניתי אליו: "ואתה, המג"ד, אתה מתכוון שהם יבצו עו את הפקודות שלך, כן או לא? אני לא מוכן לראות את מה שראיתי", אמרתי לכולם, "קיבלתם פקודות, מלאו אותן כלשונן. קחו את עצמכם, תעלו חזרה לכלים תעשו את הקטע הזה עוד פעם".

אני מניח שמופז נעלב, אבל זו הייתה האמירה שלי לאנשים שהייתי מופקד עליהם. היא הבהירה להם מה הציפיות שלי מהם. הם עלו על הכלים, נסעו אחורה ועשו את התרגיל שוב. והפעם פעלו כמו תזמורת: הוא נתן פקודות, הם אישרו וביצעו.

נגמר התרגיל, ומשה וחצי אמר לי: "אני נוסע, עכ"שיו תבוסס בדמי". אמרתי לו: "היה בסדר". קראתי למופז, והוא הסתכל לי בעיניים ואמר: "זה היה מהלך מבריק. זה לא היה נעים, אבל עשית את מה שהיית צריך לעשות".

"עוף החוצה!"

"מבצע מוביל", אוגוסט 1980. פשיטה של לוחמי צנחנים וגולני על בסיסי מחבלים בלבנון. גרור 50 מחטיבה 35 נשלח לכפר ברעשית. לא אני תיכננתי את המבצע, לא אני פיקדתי עליו. הפעולה נכשלה, רופא הגדוד נהרג מאש כוחותינו. וזמנתי ללשכת הרמטכ"ל בעקבות הכישרון. סביב השולחן ישבו הרמטכ"ל רפול, אלוף פיקוד המרכז משה לוי, אלוף פיקוד הצפון יגוש בן־גל, ותא"ל יוסי קולר, מפקד האוגדה שפיקדה על המבצע. הדיון נמשך כשעה ובסיומו אמר רפול: "אני מדיח את המג"ד". אני הייתי המפקד של אותו מג"ד. לא פיקדתי עליו במבצע הספציפי – הגדוד הוישאל ממני לצורך מבצע שכשל – אבל עדיין הייתי המפקד שלו. כולם פינו את הלשכה, אני נשארת. ביקשתי לדבר עם הרמטכ"ל. אמר "אני לא רוצה לתת לך לדבר. צא החוצה!" אמר רפול.

"אבל אני רוצה להגיד לך משהו". "שמעת מה שאמרתי לך? עוף החוצה!" יצאתי החוצה. עצרתי אצל הרל"ש. אמרתי לו: "שמע, אני רוצה לדבר עם הרמטכ"ל". "עוזב, אין לך סיכוי", הוא ענה. אמרתי לו: "הרייחו לי מג"ד! אני לא זו כמאן עד שהוא ידבר איתי". התיישבתי בלובי והיכיתו. אחרי שעה, שעה וחצי, רפול יצא לשירותים. כשחזר הוא הסתכל עליי ושאל: "אתה עוד פה? מה אתה עושה פה?" קמתי ואמרתי לו: "אני מחכה, אני רוצה לדבר איתך".

"אין לי זמן לשכור. תכתוב מכתב". התיישבתי אצלו בלשכה וכתבתי. "איני מערער ולו במקצת על כישלונו של גרור 50 ועל אחריותו המלאה של המג"ד לכך. נרמה לי שתחושת העלבון הצורב מעיקה על אנשי הגדוד, והיא קשה מכל עונש או סנקציה. אך האם זו עילה להרחיק מה פשר כפיות הטובה הזו? אדם נשלח לבצע משימה, לפקד על אנשים חדורי אמונה ומוטיבציה, מ"פים שמשוכנעים בצדקת דרכם ומשום כך נשארו בצבא, אך הם יורעים ומאמינים שי קבלו גיבוי ותמיכה גם ברגעים קשים. קצין בצבא צריך לדעת שאינו טרף המוטל לכלבים ברגע שכשל. דרך זו עלולה להחטיא את קצינינו הטובים, אשר יתחרו ליטול אחריות שיש בה הימור וסיכון".

עוד באותו ערב התקשרו במזוורולה מלשכת הרמטכ"ל. "תתקשר דחוף", נאמר לי. התקשרתי, התייבשתי על הקו כמה דקות, ולבסוף הוא עלה. "ערב טוב". "ערב טוב". "מה שלומך?". "אני בסדר". "אתה כותב יפה", אמר לי רפול. "תודה רבה", עניתי, "אני מעריך את זה".

"אני מחזיר את המג"ד", הוא אמר לי וירד מהקו. התקשרתי למשה לוי, המפקד הישיר שלי. "לא תאמיני", אמרתי לו, "הוא החזיר את מוטי".

"אני באמת לא מאמין. עשית היסטוריה. זו הפעם הראשונה שהוא משנה את דעתו". אמרתי: "תמיד יש פעם ראשונה".

בלי קומבינות

לא פרשתי מהצבא. הורדתי ממנו על ידי הרמטכ"ל אהוד ברק. שלושה חודשים לאחר שנכנס לתפקידו

וזמנתי אליו לשיחה. "תראה", פתח ואמר, "אתה אחד המפקדים הטובים שהיו לצה"ל". קטעתי אותו: "אם כך, אתה בודאי מייער לי את אחד הפיקודים". היה ברור לי שאין לו תוכניות עבורי. הוא המשיך והסביר שאני כבר מבוגר והפירמידה הולכת ונעשית צרה, "אז בוא נדבר על הפרישה שלך". אמרתי לו: "תשמע, אם אתה לא רוצה אותי, תגיד שאתה לא רוצה אותי. תגיד לי שאני לא טוב, אבל תגיד לי, מאיזה שדה קרב אתה חזרת שאני לא חוזרתי? אין לך כרגע מה להציע לי? שלח אותי לחופשת לימודים עד שיתפנה תפקיד". הוא ענה. "בוא נחשוב על זה, נחזור וניפגש בעוד שבועיים", הוא ענה.

נפגשנו אחרי שבועיים. הוא אמר לי: "בוא נסכם מה אנחנו אומרים בהודעת דובר צה"ל". עניתי: "אני לא מכיר מת שמשחתף בהספר של עצמו. אני שומר לעצמי את הזכות להגיד מה שאני רוצה מתי שאני רוצה". הוא הסתכל על מנדרל, הרל"ש המיתולוגי שלו, ומנדרל הסתכל עליו בחזרה, ואז הוא המשיך: "אני אכתוב שהיית אחד הלוחמים... אה... אחד המפקדים הקרביים הטובים..." בקיצור, מרח אותי.

נקלעתי למעמד הכי לא מכובד שחוויתי כל שנות שירותי. הוחייח, תחושת הביטול שהוא הפגין, היווהה, כל אלו צדובים בליבי פנימה. אמרתי לו: "אני רוצה פגישה עם שר הביטחון". משה ארנס נפגשתי עם ארנס. שאלתי אותו: "אתה אישרת לרמטכ"ל לחשוך אותי מה? צבא?" אמר לי: "לא, הוא לא שאל אותי ואני לא אישרתי". הצעתי לו: "למה שלא תרים טלפון לכמה אלופים שמכירים אותי ותשמע את חוות דעתם? אולי תשנה את דעתך".

ארנס הרים בנוכחותי טלפון למתן וילנאי, אלוף פיקוד הדרום, ושאל אותו: "מתן, מה דעתך להיות בושינגטון?" ענה לו מתן, "אני אלוף פיקוד הדרום, יש לי תפקיד". ארנס רצה לפנות לי פיקוד, אבל אני לא באתי בשביל זה. באתי כדי לוודא שלפני שהוא משחרר אותי מהצבא, שר הביטחון משוכנע שההחלטה בדבר סיום שירותי אינה נגועה בשיקולים זרים ולא ענייניים.

אני, בניגוד לברק ולעוד כמה גנרלים אחרים, אף פעם לא הייתי "המטבח" גדולה, אבל כן הייתי מודל. ומה שהפך אותי למודל זה מה שעשיתי, הרקורד שלי, הרקע שלי. זה מה שהייתי רוצה להנחיל לדור המפקדים הצעירים: אל תשרדו, אל תתחננו, אל תקמבנו. להיות ישרים, הגונים, ערכיים, עמדות על שלכם, קחו אחריות, שלמו את המחיר שצריך לשלם גם אם דפקו אתכם. לכו בדרככם בקומה זקופה.

ברק: תמיד נשאתי באחריות

מטעם אהוד ברק נמסר בתגובה: "האלוף דורון רובין ז"ל היה לוחם אמין ומפקד שהותיר חותמו על העשייה הביטחונית לאורך עשרות שנים ועל דורות של מפקדים. ברק מאמין שיש לכבד את האלוף רובין, בכלל ובפרט בימים אלה. לפיכך, אין מקום לדעת ברק להיב לטענות המועלות על ירכם בשמו – כלפי ברק, גם אם חלק מהטענות המתוארות אינן נראות לו נכונות או מצדקות, אין בכונת ברק להגייב עליהן בעיתוי זה. "מוכן מאליו שכלל מפקד בכיר, ברק נושא באחריות הכוללת לכל מה שהתרחש תחת פיקודו, לטוב ולרע. ברק פעל תמיד על פי מיטב שיפוטו והכריז תו ובמסגרת אחריותו, הן כמפקד באירועים השונים המתוארים והן בהחלטות הנדרשות מרמטכ"ל בנושאי מינויים בכירים." ■

בעמוד הבא: הראיון הגנוז עם רובין

רובין לאחר צניחה, 1987. "ברור לי שבחלק מהמקרים התגובות לדברים שכתבתי יהיו עיונות"

”

בוא נסכם מה אנחנו אומרים בהודעת דובר צה"ל", אמר ברק. עניתי: "אני לא מכיר מת שמשחתף בהספר של עצמו". הוא הסתכל על הרל"ש שלו והמשיך: "אני אכתוב שהיית אחד הלוחמים... אה... אחד המפקדים הקרביים הטובים"